

Наша Слова

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 31 (1234) 5 ЖНІЎНЯ 2015 г.

Алег Трусаў:

Беларуская мова - зброя ў супрацьстаянні Расейскай імперыі

Алег Трусаў і Алена Анісім сустрэліся ў Глыбокім з мясцовымі актывістамі. Яны адзначылі выдатную працу суполкі ТБМ у мястэчку Падсвілле на Глыбоччыне і падзякавалі прысутным за ўдзел у Кангрэсе за незалежнасць і падпісанне Маніфесту ў абарону незалежнасці Беларусі. Як значны старшыня грамадскага аб'яднання "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" Алег Трусаў, калі беларусы захаваюць мову - яны ніколі не страцяць незалежнасць. Таму трэба прыняць размаўляць па-беларуску - гэта самая моцная зброя ў супрацьстаянні Расей-

скай імперыі.

- Страцім мову - аўтаматычна станем аселіцай Расейскай імперыі. І таму Расея робіць усё магчымае, каб мы гэтую мову страцілі. Пачынаючы з раздзелу Рэчы Паспалітай, Расея траціць шалёныя грошы,

каб тут запанаваў "русский мир": і казакі ў нас з'яўляюцца, і папоў праваслаўных прысялаюць, чаго толькі не робяць. Таму што без Украіны і без Беларусі Расейская імперыя не існуе.

Падчас сустрэчы прысутныя абмяняліся падарункамі. Прадстаўнікі галоўнага офісу ТБМ падаравалі глыбачанам беларускамоўныя кнігі, календары і газеты, а глыбачане - магніты з выявамі горада і кнігі мясцовых краязнаўцаў. Адбылася і прэзентацыя першай кнігі "Кароткая гісторыя Міёр" краязнаўца з Мёраў Сяргея Васільева.

Тацяна Смоткіна,
Беларускае Радыё Рацыя.
Фота аўтара.

23-ці пленэр Цэнтра імя Язэпа Драздовіча

На сядзібе Рыгора Барадуліна, ва Ушачах адкрыўся дваццаць трэці пленэр Цэнтра імя Язэпа Драздовіча. Туды прыехала каля трыццаці беларускіх мастакоў, таксама ёсць і госць з Кітая Сянь Шаў. Ён разумее беларускую мову, нядрэнна ёй валодае і ў захапленні ад беларускай прыроды. Сярод вядомых беларусаў на імпрэзе прысутнічалі Алесь Марачкін, Валянціна Барадуліна, Святлана Баранкоўская ды іншыя. На пачатку мерапрыемства галоўны арганізатар пленэра Ада Райчонак выказала словы падзякі ўсім прысутным

за падтрымку, у тым ліку прадстаўнікам Ушацкага райвыканкама.

- Думаю, што наш пленэр будзе плённы. Мы вельмі хочам, каб пленэр паклаў пачатак музею нашага любімага паэта Рыгора Барадуліна.

Пленэр ва Ушачах будзе працаваць тыдзень. Па яго заканчэнні там зладзіцца вы-

става, а потым і ў іншых гарадах Беларусі. Маладыя ж скульптары Элеанора Данэсэвіч і Яўген Малыш абяцаюць зрабіць з дрэва з керамічнымі ўстаўкамі выяву Рыгора Барадуліна, якая будзе знаходзіцца ў будучым музеі паэта.

Тацяна Смоткіна,
Беларускае Радыё Рацыя.

175 гадоў з дня нараджэння Альгерда Абуховіча-Бандынэлі

Альгерд Рышардавіч АБУХОВІЧ-БАНДЫНЭЛІ (25 ліпеня (6 жніўня) 1840, Калацічы, Бабруйскі павет, цяпер - Глускі раён, Магілёўская вобласць - 22 жніўня 1898, Слуцк) - беларускі паэт, перакладчык.

Паходзіў з шляхецкай сям'і Рышарда і Караліны Абуховічаў, звязанай па жаночай лініі з італьянскім графскім родам Бандынэлі.

У 1852-1854 вучыўся ў Слуцкай калывінскай гімназіі. Прыкладна ў 1855 выехаў за мяжу. Спачатку жыў у Жэнэве, дзе ўзмацнілася яго цікавасць да калывінізму. Потым перабраўся ў Францыю. У гэты час ён пабываў амаль ва ўсіх еўрапейскіх краінах і ўдасканаліў свае веды ў ангельскай, французскай, нямецкай і італьянскай мовах. Пазней гэта паспрыяла ягонай працы як перакладчыка.

У канцы 1862 г. або ў пачатку 1863 г. Абуховіч вярнуўся на Беларусь. Удзельнічаў у паўстанні 1863-1864 гг., быў сасланы ў Сібір. Па вяртанні хацеў раздаць сваю зямлю

сялянам, аднак праз супраціў сям'і пакінуў маентак, парваў адносіны з сваімі роднымі і пасяліўся ў Слуцку, дзе займаўся рэпетытарствам і літаратурай.

У Слуцку вакол яго сабралася творчая моладзь, будучыя ўдзельнікі незалежніцкага руху, у тым ліку Язэп Дыла і Пётр Карповіч.

Адзін з пачынальнікаў (разам з Ф. Багушэвічам) жанру байкі ў беларускай літаратуры ("Ваўкалак", "Старшыня", "Сход", "Суд", "Воўк і ліса", першыя дзве надрукаваныя ў "Беларускім календары" 1915 года. Пісаў у рэчышчы крытычнага рэалізму. Пры жыцці не меў магчымасці друкавацца, таму захавалася толькі невялікая частка яго твораў. Напісаў мемуары (надрукаваныя ў газеце "Гоман", 1916). Веў дыскусію

з Ф. Багушэвічам аб пурызме і дыялектнай аснове беларускай мовы. У Слуцку яго імем названа вуліца.

У якасці перакладчыка Альгерд Абуховіч узбагаціў беларускую літаратуру творами Ё.В. Гётэ ("Фаўст"), Ф. Шылера ("Разбойнікі"), Дж. Байрана, Дантэ, В. Гюго, А. Пушкіна, М. Лермантава, А. Міцкевіча і інш. Рукпісы не захаваліся.

Вікіпедыя.

Шклоў зноў стаў беларускім

У Шклове на геральдычным знаку памянлі шыльду. Паводле краязнаўца Аляксандра Грудзіны, на новай шыльдзе назва горада напісана на беларускай і расейскай мове.

На старой, якая таямніча знікла, беларускамоўнага адпаведніка назвы горада не было, што выклікала крытыку рупліўцамі беларускай мовы ў бок мясцовага чынавенства.

Хаця год заснавання пададзены не дакладна. Паводле гістарычных крыніц, у гэты

год Шклоў быў захоплены і спалены расейскім ваяводам В. Шуйскім. Афіцыйна гэтую падзею і звязваюць з заснаваннем

горада. Але яшчэ ў 1520 годзе яго апісаў аўстрыйскі дыпламат Сыгізмунд фон Герберштэйн. Радыё Свабода.

ISSN 2073-7033

Грунтоўная праца па скарызназнаўстве

Зусім нядаўна ў серыі "Бібліятэка Бацькаўшчыны" выйшла новае даследаванне вядомага беларускага архівіста з ЗША Лявона Юрэвіча "Эмігрант Францыск Скарына, ці Апалогія". Кніга выдана сумесна з Беларускім інстытутам навукі і мастацтва ў Нью-Ёрку. Рэдактар, аўтар прадмовы, камментароў і іменнага паказніка - Наталля Гардзіенка, якая добра вядомая і спецыялістам, і ўсім неаб'ядкавым да аичыннай гісторыі і культуры людзям.

Здавалася б, жыццё і дзейнасць Францішка Скарыны даследаваны падрабязна, апісаны асаблівасці мовы выданняў першадрукара, у свой час выйшла адмыслова энцыклапедыя. Але так падаецца толькі на першы погляд. Бо чарговая праца Лявона Юрэвіча адлюстроўвае шырокі спектр праблем, якія не былі раней закранутыя, у прыватнасці, пытанні рэпрэзентацыі і спадчыннасці справы беларускага першадрукара на эміграцыі.

Пад адной вокладкай можна знайсці і скарызназнаўчыя тэксты беларусаў часоў міжваеннай Прагі ці паваннай Нямецчынны, і змястоўнае ліставанне аднаго з найбольш значных эміграцыйных скарызназнаўцаў В. Тумаша, і аўтарскія аповеды пра рэдкія выданні, выдаўцоў, інстытуцыі, што працягвалі Скарынаву справу на Захадзе цягам ХХ-ХХІ стет.

"Францыск Скарына для беларускіх эмігрантаў быў знакавай постаццю ў розных аспектах. Асоба "першага эмігранта" ўспрымалася суродзічамі па-за метраполіяй з асаблівай цеплынёй праз усведамленне агульнасці выгнанніцкага лёсу і пэўнай уласнай місійнасці ў служэнні Бацькаўшчыне", - піша ў прадмове Наталля Гардзіенка. І, калі чытаеш даследаванне, не пакідае адчуванне своеасаблівай "місійнасці ў служэнні Бацькаўшчыне" ў дачыненні да Лявона Юрэвіча. Бо і навуковая, і гістарычна-пазнавальная вартасць зробленага насамрэч уражае!

Кніга мае пяць раздзелаў і адмысловы Post scriptum: "Дзеці БССР". У першым раздзеле аўтар падае характарыстыку пачатковага этапу вывучэння спадчыны першадрукара на эміграцыі. У цэнтры ўвагі - асобы Вацлава Ластоўскага, Пётры Крэчўскага, Тамаша Грыба, якія стаялі ля вытокаў скарызназнаўства за межамі Беларусі.

Другі раздзел прысвечаны перыядычным выданням і адлюстраванню ў іх постаці Францішка Скарыны. Аналізуюцца публікацыі Міхася Крыніцкага, Юркі Віцьбіча, Уладзіміра Глыбіннага ды некаторых іншых даследчыкаў, літаратараў.

У трэцяй частцы - "Імя Скарыны ў дзейнасці эмігра-

цыйных арганізацый. Беларускі інстытут навукі і мастацтва" - разглядаюцца публікацыі пра Скарынаўскую спадчыну, адлюстроўваецца дзейнасць Беларускай бібліятэкі і Музея Францішка Скарыны ў Лондане. Зразумела, што асаблівае месца тут належыць айцу Аляксандру Надсану.

Асобна Лявон Юрэвіч апісвае "Скарынаву справу на эміграцыі: календары, кнігі і іншае". Тут чытач можа пазнаёміцца з кнігарукамі Міколы Панькова, прыпавесцямі Язэпа Германовіча, з гісторыяй выдання асобных марак і кружэлак.

Багата рэпрэзентаваны персаналіямі раздзел, прысвечаны паслядоўнікам Скарыны на эміграцыі. Мяркую, для многіх упершыню будуць адкрытыя імёны Расціслава Палчаніна, Льва Акіншэвіча, Вацлава Пануцэвіча, Пятра Палягошкі, берлінскага скарызназнаўцы Норберта Рандаў і шэрагу іншых дзеячаў. Тут жа аўтар прыводзіць і біяграфічныя звесткі даследнікаў, падае іх найбольш значныя працы.

У post scriptum, азаглаўленым аўтарам "Дзеці БССР", Лявон Юрэвіч, сярод іншага, асабліва кранальна гаворыць пра асобу сваёй маці - вядомага беларускага мовазнаўца Алену Казіміраўну Юрэвіч. Прыгадвае і свайго дзёда - Казіміра Фабіянавіча Юрэвіча, які быў арыштаваны і правёў у сталінскіх лагерах больш за дзесяць гадоў.

Кніга Лявона Юрэвіча "Эмігрант Францыск Скарына, ці Апалогія" - гэта не проста грунтоўнае даследаванне па скарызназнаўстве на эміграцыі, але і выдатная крыніца рознабаковай, шматграннай інфармацыі пра беларускія справы ўвогуле. Яна дае магчымасць пачуць забытыя імёны многіх заслужаных прадстаўнікоў нацыянальнай інтэлігенцыі, далучыцца да шырокага, але пакуль не да канца знаёмага кола архівістаў, літаратараў, культуролагаў. Гэта кніга, якую чытаеш нібы захопляльны раман, усведамляючы, што нам адкрылі яшчэ адну невядомую старонку. І за гэта аўтару належыць найвялікшая падзяка.

Юрась Бабіч,
намеснік старшыні
Віцебскай абласной
арганізацыі ТБМ.

Да беларускай мовы трэба дарасці

Кажуць, што большасць беларусаў, насамрэч, не патрэбна ні беларуская культура, ні беларуская мова. Але давайце разбяромся - самая цікавая ідэя, самая важная інтэлектуальная багаці заўсёды знаходзіліся ў руках меншасці. Адвечнае пытанне, чыя праўда: інтэлігенцыі, якой невялікая жменька, ці большасці, якая верыць рознай духце, - не глядзячы ні на што, вырашаецца ўсё ж такі на карысць першай. Беларуская мова - гэта... свой асаблівы колер. Мне падаецца, што людзі, якія прапаноўваюць абмежавацца рускай мовай у межах усёй постсавецкай прасторы, падобныя да тых, хто хоча, каб вясёлка мела адзін колер. Прыгажосць ёсць у розных культурах. Тое, што мы з вамі можам гаварыць на дзвюх мовах, - гэта ж вялікі дар. Я адчуваю, што родную мову мне падарыла гэтая зямля. Яна дае мне асаблівую думку - думку беларуса, так са мной размаўляюць продкі. І я не магу адмовіцца ад гэтага. Разумею, што многім цяжка чытаць на беларускай мове, таму што яны яе не вучылі. Адно толькі гэта, дарчы, падкрэслівае, што беларуская мова - ні ў яким разе не сапаваная руская, як часта кажуць. Да беларускай мовы трэба дарасці. Яе веданне - гэта высокі ўзровень, які дазваляе вам яшчэ больш паважаць сябе. Беларускую мову выратавала "глыбінка", таму што раней, калі яшчэ не было тэлевізара, радыё, інтэрнэту, жыхакры мястэчак не судакраналіся з "рускім светам", размаўлялі на мове, якую чулі здаўна. Яны яе захавалі. Але сёння наша на-

цыянальная мова перайшла ў іншы свет. Яна стала мовай інтэлігенцыі. Атрымліваецца, што сёння мова ідзе зверху ўніз, а не знізу ўверх. Беларуская мова цяпер - гэта мова выдатных музыкантаў, паэтаў, мастакоў, драматургаў. І я лічу, што сёння яна перайшла ў стадыю росту. Яна шліфуецца, даводзіцца да найвышэйшага ўзроўню і паступова становіцца сапраўднай нацыянальнай каштоўнасцю. Я

часта падарожнічаю па Беларусі і бачу, што ў "глыбінцы" з'яўляецца ўсё больш людзей, якія цікавяцца беларускай мовай і культурай. Яны гавораць на нацыянальнай мове не толькі з-за таго, што гэта мясцовы дыялект, але і таму, што адчуваюць у ёй унутраную неабходнасць. Гэтыя людзі адчуваюць неабходнасць захаваць усё тое, што дазваляе ім называць сябе тэўтэйшымі. Зразумела, намагаюцца гэтых адзіночак пакуль яўна недастаткова. Але адно тое, што вучні разам з настаўнікам добраахвотна прыходзяць да нападзібуранага касцёла, царквы, маёнтка і прыкладаюць намагання для таго, каб іх захаваць, дазваляе спадзявацца, што яшчэ не ўсё страчана. Ім нялёгка! Неаднаразова, прыехаўшы ў вёску і зрабіўшы рэпартаж, я чуў водгукі: "Дзе вы пра ўсё гэта дзедаліся? Падзяліцеся з намі нашай гісторыяй яшчэ!" Людзі шукаюць сваю гісторыю, яны гатовы яе ўспрымаць. Я бачу гэта так: падзьмуў моцны вецер, знішчыўшы практычна ўсё, аднак засталіся некалькі чалавек, якія захавалі ў сабе агонь. І вось менавіта яны цяпер пачнуць дзяліцца гэтым агнём з іншымі. Раней ці пазней гэтага агню стане столькі, што святло пераможа цемру. Што могуць знайсці ў мове і нашай культуры тыя, хто іх сёння адмаўляе? Ад чаго яны адмаўляюцца? Шмат ад чаго. Нельга ўсё жыццё абмяжоўвацца адным горадам, падарожжаў у Турцыю і паездкаў на "закупы" ў Беласток. Вас акаляе цудоўны свет. Вы не адчуваеце і не ведаеце сваіх каранёў. Вы чулі пра Пятра Першага і Кацярыну Вялікую, але не ведаеце пра князя Вітаўта, Гедыміна, Жыгімонта, Аўгуста, не памятаеце пра каралеву Бону, Барбару... Чалавек, які не ведае зямлі, па якой ён ходзіць, - без каранёў. А чалавек без каранёў наўрад ці зможа да канца зразумець, хто ён насамрэч. Скажу болей - чалавек, які не паважае сваю зямлю, не паважае культуру, сярод якой жыве, не паважае

родную мову, раней ці пазней прыйдзе да таго, што зямля адплаціць яму тым жа. Вялікае шчасце паварочвацца назад і бачыць тысячагадовую гісторыю, мноства вялікіх прадзедаў, думаць пра сучаснасць і будаваць планы на будучае. Твая гісторыя, твае продкі допраць табе сапраўднае жыццё. Калі ты жывеш толькі сённяшнім днём (табе ўсё роўна, што будзе заўтра, і пляваць, што адбылося ўчора), то, урэшце рэшт знікнуўшы, ты знікнеш назавсёды. Ты ж, хто ўсхваляе сваю зямлю, помніць продкаў і дбае пра нашчадкаў, - жывуць у вечнасці. Я лічу, што найцікавей жыве менавіта ў вечнасці.

Юрый Жыгамонт - апошнія 14 гадоў - вядовец праграмы "Падарожжа ды-летанта". Актар, працаваў у тэатры "Вольная сцэна". У 2012 годзе ўзнагароджаны нагрудным знакам Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь "За ўклад у развіццё культуры Беларусі".
onliner.by.

Віталь Гуркоў

Родная мова - неабходная самаідэнтыфікацыя для любой нацыі

Заслужаны майстар спорту Беларусі Віталь Гурков - першы спартовец у нашай краіне, які стаў лаўрэатам Нацыянальнай прэміі за абарону правоў чалавека. Ён перамог у намінацыі "За адвагу ў творчасці" і вылучыўся на агульным фоне сваіх калегаў-спартцоўцаў выдатнымі выкаваннямі пра беларускую гісторыю, нацыянальную сімваліку і ролю роднай мовы:

- Я не ведаю, чаму гэта дагэтуль можа кагосьці здзіўляць, сёння вельмі многія людзі, у тым ліку спартоўцы, адчуваюць найглыбокую павагу да сваёй гісторыі, культуры і мовы. Гэта неабходная самаідэнтыфікацыя для любой нацыі - разумець гістарычную глыбіню зямлі, на якой жывеш, ведаць культуру, любіць родную мову".

Менавіта ў нацыянальных традыцыях і павазе да продкаў Гурков чэрае свае сілы і натхненне:

- Тайскі бокс - гэта від спорту, максімальна набліжаны да сапраўднага бою з эле-

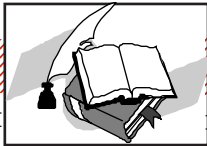

ментамі ўсходніх адзіноборстваў. І ў нас байцоўскі характар - гэта першым чынам дух продкаў, шанаванне ваяроў сваёй зямлі, даніна павягі нацыянальнай культуры. Займаючыся вайсковым майстэрствам, мы чэраем энэргію роднай зямлі з мінулага, з гісторыі значных перамог на-

шых продкаў. Вазьміце нават нашы словы "змагайся" ці "наперад". Я адчуваю ў іх імат большы духоўнасці і энэргіі, чым у словах "сражайся" ці "вперёд". Пры ўсіх іншых роўных умовах, калі ў спартоўцаў аднолькавая падрыхтоўка, аднолькавая тэхнічная экіпіроўка, аднолькавыя ха-

рактарыстыкі, на першы план выходзіць менавіта ўнутраная энэргетыка, злучаная з гісторыяй, традыцыямі, культурай, мовай. Шмат у чым менавіта гэта тлумачыць поспехі беларускіх байцоў у тайскім боксе.

Белгазета.

27 ліпеня ў Магілёве

Як мы ведаем, 27 ліпеня 1990 года Вярхоўным Саведам БССР была прынятая Дэкларацыя аб дзяржаўным суверэнітэце, што стала адным з паваротных пунктаў у найноўшай беларускай гісторыі. Таму ў гэты ж дзень 2015 года магілёўская суполка ТБМ адзначыла 25-годдзе беларускага суверэнітэту. Сабраўшыся за святочным сталом, прысутныя ўзгадалі першыя старонкі гісторыі незалежнай Беларусі, у тым ліку падзеі, звязаныя з

прыняццем Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце ў 1990 годзе, а таксама пазнейшую змену сімволікі і назвы

дзяржавы ў 1991. Натуральна, гэтым святкаванне не абмежавалася, таму што ТБМ-аўская супольнасць не магла абысціся

без песняў і скокаў пад беларускую (і не толькі) музыку.

Магілёўская гарадская арганізацыя ТБМ.

КРАЯЗНАЎЧАЯ ВАНДРОЎКА

18 ліпеня 2015 г. мне пашанцавала пабываць на свяце "Рыцарскі фэст. Мсціслаў - 2015". Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны арганізавала гэтую вандроўку. Кіраўнік - Алег Дзячкоў, якому выношу падзяку ад усіх удзельнікаў, вельмі змястоўна і добра правёў яе: спецыяльная праграма свята сярэднявечнай культуры была пашырана не толькі здымкамі і фільмамі пра г. Мсціслаў і Магілёў, але і ўдзельнікамі вандроўкі: Асіпава Ніна Іосіфаўна цікава расказала пра рыцарства. Алег - пра старажытнасць Магілёва і Мсціслава, ды яшчэ заезд у Пустынікі! Гэты старадаўні манастыр знаходзіцца недалёка ад мяжы са Смаленшчынай. Многія ўдзельнікі вандроўкі першы раз бачылі рэшткі будынка 18-га стагоддзя. З цікавасцю слухалі пра жыццё манахаў, якія жывуць і паціху працуюць, аднаўляючы гэтае гістарычнае месца. Мы пасмакавалі гаючую ваду, узялі яе ў дарогу з розных крыніц (вялікае мноства іх вакол манастыра), пакінулі свае грахі ў купелі, памаліліся ў невялікай, але прыгожай царкве, і вось ён - Мсціслаў!

Многія вязлі сваіх дзяцей, каб ведалі гісторыю роднага краю, каб нападзілі сэрца і душу гонарам за прыгажосць

нашай Радзімы. Уражанні вандроўнікаў, якія цікавіліся гістарычнымі мясцінамі, былі сапсаваны выглядом галоўных вуліц і дамоў: не адрамантаваныя цаплянныя сцены, некалі знакаміты касцёлаў і палацаў, у самым цэнтры горада, непрыемны і не абсталяваныя прыбыркі. Сорамна было перада гасцямі з Прыбалтыкі і з-за далёкай мяжы за гэта, але нашы госці і мы былі здзіўлены размахам свята: прыгожыя палаткі са смачнай ежай і напоямі, розныя вырабы мясцовых умельцаў і мастакоў, вельмі вялікая праграма. Усім спадабаліся ратныя забавы князёў Мсціслаўскіх: турнір "Адзін на адзін" (8-10 стагодз.), конныя забавы, спектаклі Магілёўскай "Батлейкі" (музей Масленнікава), выступленні лучнікаў, халдуістаў, розных гуртоў, пешы турнір "Шчыт і меч" і іншыя. Наша моладзь нават засталася "начавец" на дыскатэцы. Свята было сапраўдным, і я веру ў тое, што тыя недахопы, якія ба-

чыла я, будуць выпраўлены (святая праводзіцца кожны год, гэсцей было шмат, і тых грошай, думаю, хопіць на аднаўленне цэнтры Мсціслава).

Асабліваю падзяку хачу выказаць сябрам Магілёўскага ТБМ імя Скарыны, якія вельмі змястоўна і якасна падрыхтаваліся да вандроўкі; усе словы былі падмацаваны здымкамі, малюнкамі розных дзеячоў і мастакоў нашай Беларусі. Кожны з нас атрымаў буклет, падрыхтаваны Сяржукам Дымковым, і паглядзеў кліпы і фільмы нашай роднай студыі. ТБМ ДАЛО ПРЫКЛАДНЫ ЎРОК ПАТРЫЯТЫЗМУ для моладзі і больш сталых людзей

Людміла Хлімановіч, сябар аб'яднання "Ветэран", г. Магілёў.

Падарожжа ў часе

26 ліпеня жыхары Баранавіч і ваколіцы мелі магчымасць здзейсніць падарожжа ў часе на сядзібе Таварыства беларускай мовы ў Русінах.

Да нас завіталі Сяргей Будкін, галоўны рэдактар парталу "Тузін гітоў" і музычны крытык, і Сяргей Пукст, таленавіты музыкант і кампазітар, гэтым разам як энтузіясты адраджэння нямога кіно.

Сяргей Будкін распавёў, якая папярэдняя праца была зроблена, каб мець магчымасць атрымаць стужку. Распавёў таксама гісторыю яе ства-

рэння.

Нямю фільм даволі спецыфічны жанр, таму вельмі прыемна, што беларусам ёсць чым пахваліцца ў гэтай галіне. Напачатку XX ст. актыўна развівалася беларускае мастацтва і кіно таксама. Першая нямая стужка называлася "Прастытутка", 1927 г. Напэўна музычныя крытыкі саромеліся самой назвы і адпаведна сюжэту. Прэзентаваць "Прастытутку" як пачатак слаўнай гісторыі кіно неак не выпадае. Важна памятаць, што на тыя гады прыпала вялікая праца станаўлення беларускай дзяржаўнасці. Маладая краіна стварала свой пантэон герояў, і асоба Каліноўскага як мага больш падзьодзіла на ролю галоўнага змагаара за вольную Беларусь. "Кастусь Каліноўскі" зняты расейскім режысёрам Уладзімірам Гардзіным на кінастудыі "Белдзяржкіно" у 1928 г., і да сёння гэта адзіная экранізацыя жыцця нашага героя, тым больш варта яе папулярываваць. На жаль, усе стужкі на сёння захоўваюцца ў расейскім фондзе кіно. Таму даволі няпроста і нятанна аднавіць фільм. Тым цікавей было занурнуць у часы, калі яшчэ былі жывыя сведкі паўстання. Якім жа яны бачылі Кастуся?

У фільме ён паказаны як бясстрашны герой, абаронца сямлі, праводыць паўстання

супраць царызму, бяскампрамісны рэвалюцыянер. Акторы ўсе знакамітыя, выканаўца галоўнай ролі К. Сіманаў пасля атрымаў сталінскую прэмію, выканаўца ролі Мураўёва здолеў перадаць і вонкавае і характарнае падабенства жахлівага ката. Цяжка распавесці сюжэт, бо яго няма. Стужка - хутчэй тагачасны баявік з пагонямі-стрэльбамі-бойкамі, толькі апошнія кадры дадаюць трагізму, бо Кастусь аддае сваё жыццё за народ і Радзіму. Ён зроблена па канонах Галівуду, можна сабе ўявіць, з якім захапленнем стужка глядзелася ў нашых вёсках і мястэчках.

Таксама цяжка дакладна сказаць дзе праходзілі здымкі. Толькі на некаторых кадрах пазнаеш менскія вулічкі і каталіцкую Катэдру, палац, які быў дэкарацыяй штаба паўстанцаў, хутчэй за ўсё знаходзіўся пад С-Пецярбургам і да нашага часу не захавалася.

Музычнае суправаджэнне на тыя часы выконвала адзіную функцыю: запоўніць немаму кіно. Тапёр граў на свой густ музыку аніак не звязаную з сюжэтам. Сучасны глядач, разбэшчаны размаітымі культурнымі жанрамі, наўрад ці прыняў бы такі наіўны саўндтрэк. Таму з'явілася ідэя прывязаць музыку да сюжэту, напоўніць яе эсансам, зрабіць важнай і самастойнай часткай

складанкі. Гэтую задачу шырокаўна адолеў Сяргей Пукст, наш знакаміты і таленавіты сучаснік. Музыка настолькі гарманічна лягла на аснову, што зараз не магчыма ўявіць адно бяз другога. Сяргей выкарыстаў музычны інструмент і голас таленавіта і арыгінальна, гукавыя эфекты выгодна аздабляюць стужку, робяць яе асаблівай. Сяргей Пукст - музыка з шэрагу самых яркіх з'яваў нашай краіны. Ён робіць тое, чаго не робіць ніхто. Ён стварае адметны і непаўторны свет, планету музычнага космасу. Некаторыя гавораць, што Пукст грае "нігілістычны джаз", а я бы адзначыла, што Сяргей стварае альтэрнатыўны свет, фантастычны і пранізліва вабны, рэальнасць на адбінках залюстроўя, няіснасць, у якую так хочацца ўцячы.

Канешне, мы не маглі разысціся без абмяржавання фільма, падзяліліся сваімі ўражанямі і захапленнем. Не глядзячы на наіўнасць, а можа як раз дзякуючы ёй, стужка глядзіцца як каштоўны мастацкі твор з нацыянальнай скарбонкі.

Дзякуй вялікі за магчымасць дакрануцца да чарадзейства нямога кіно. Чакаем наступных кінапаказаў!

Анжэла Камбалава, г. Баранавічы.

АБ'ЯВА

33 па 21 жніўня сядзіба ТБМ працуе па летнім раскладзе: штодня з панядзелка па пятніцу з 17 да 19 гадзін. Субота і нядзеля не працуем.

Кніжная выстава пачынае працаваць з 24 жніўня з 15.00 да 19.00.

Міхал Шымялевіч

ЮР'Я

III.

Дзень Св. Юрыя ў парафіях рыма-каталіцкіх, у Асава, Беліцы (некалі ў Шчучыне, Суботніках і інш.) а таксама ў праваслаўнай парафіі г. Ліды, дзе божыя дамы высвечаны з ім'я гэтага святога, святкуюцца мясцовай люднасцю як законны святочны дзень. Акрамя таго, гэты дзень згодна і з новым, і з старым календаром святкуюцца паўсюдна. У любым выпадку кож-ны гаспадар на Юрыя араць, баранаваць, працаваць на гародзе, словам, "рушыць зямлю" не будзе.

Практычны гаспадар на ранку ў дзень Св. Юрыя сочыць ці шчодрая раса ўпала на зямлю. Калі расы багата - ведае, што ў гэтым годзе будзе ўраджай на грэчку, і таму засее грэчкі больш, чым звычайна.

Худое, слабое цалкам ў сухім гноі быдла з дробным прылодам, бо цэлую зіму знаходзілася ў хляве пад апекай нейкага таямнічага бажка, які, відачна, прызываў гаспадара лічыць сябе гаспадаром быдла. З днём Св. Юрыя закочваецца апека гэтага бажка, быдла выходзіць на пашу і аддае сябе пад апеку пастуха.

Наняты на лета пастух у гэтыя дні ранітка, у новых лапках і сярмязе, з торбай на пасах, з сажэннай паганскай трубаю, скручанай з альхой кары і прыхаванай у мокрым рові каб не рассохлася і не сапасаваўся, выходзіць на сярэдзіну вёскі пачынае трубіць. Гаспадыні ідуць на хлявоў, заграбуюць у гной каля парога па аднаму ці па два курныя яйкі і асвечанай ў пальмовую нядзелю вярбой выганяюць быдла на двор. Дзіўная рэч! Дурныя, флегматычныя каровы пад гукі альхой музыкі адразу весялеюць, ажываюць, пачынаюць рыкаць і бягуць да пастуха, якому гаспадыні даручаюць сваіх рагуль разам з кавалкамі хлеба, сыру, сала ці некалькімі яйкамі.

Гэтыя яйкі - рэшткі ахвяры, якую народ ахвяраваў апекунам быдла. У даўніну ахвяравалі жывых белых курэй, а зараз вясковая гаспадыня абмяжоўваецца парай курыной яек. Яйкі, паложаныя ў гной, гаспадыня потым дастае і аддае жабракам. Пасля таго як быдла выгнана да пастушка, асвечаная вярба затыкаецца пад страху. Пацівы работнік, які крые страху на будынку, тры вербы звыкла ўкладае ў салому. Гэта ёсць надзвычай эфектыўны сродак каб страху не сарваў вецер - вельмі шкадлівы дух.

Потым, у тых парафіях, у якіх ёсць алтар Св. Юрыя, людзі ідуць на набажэнства ў касцёл ці царкву. Калі выпадае добрае надвор'е, пасля поўдня старэйшыя абходзяць свае шнуры зямлі і чытаюць пацеры. Моладзь таксама грамадамі абходзіць свае жылнікі палаткі, і пая:

*Зарадзі, Божа, жыта ...
Юрэ - юрэва.
Да не новае лета,
Юрэ - юрэва.
З зямлі караніста,
Пасярод сялібіста,
З вярхоў каласіста,*

*Вяршом займіста,
У жменьку бярома,
У снапок кладзёма.
У копку стаўлёна,
Да гумна звязёна,
На таку ўмалотна,
У засеку прысыпна,
У жорнах прымольна,
У пачы прыпечна,
На стале прыкройна,
У губе прыкусна.*

І за кожнай страфой хор з нізкіх мужчынскіх галасоў, як быццам ў паганскай спрадвечнай літаніі паўтарае: "Юрэ - юрэва". І гэтак грамада ходзіць па палях, ажно покуль не абыдзе ўсе, а калі скончыць гэтую літанію, дык спявае хорам:

*Ой у лузе каліна ...
альбо:
Ой, рэчанька, рэчанька,
Чаму ж ты не поўная.*

*альбо:
Каля рэчкі, каля броду
Плюць галубы сівы воду,
Напіўшыся, злаптанулі,
Сіняя мора скальхнулі,
Мяне млоду спалахнулі...*

Пад вечар на вясковай вуліцы, абапірышыся на плот скрыпач і гарманіст рассяўшыся на камені, жыва граюць розныя полькі, вальсы, факстрыты і нават танга, а вясковія, ужо босыя дзяўчаты з абутымі хлопцамі "скачучы", як апантаныя. Ні бацька, ні маці не пагонаў іх вячэраць і спаць.

У розных мясцовасцях Лідскай зямлі раней нямаў было практык, абрадаў, звычайў, спеваў і паданняў, звязаных з Юр'ем, але ўсе яны зніклі ці знікаюць. У ваколіцах Сабакінцаў быў раней такі забабон, што паміж днямі Св. Юрыя па новаму і старому календары не можна было нікому даваць і не насіць ільну. Некалі ў архіве сельскіх прыставаў у Лідзе патрапіў мне ў рукі такі афіцыйны дакумент.

Сымон Дабрылка, сельянін вёскі Вугольнікі, раней Пакроўскай, зараз Сабакінскай воласці, 16 лютага 1868 г. напісаў прыставу 4-га ўчастка Лідскага павета паданне, у якім пісаў, што ўвесну 1867 г., калі ягоная жонка з ваколіц Шамянкаў несл дадому 10 фунтаў ільну, суседзі яго, сяляне гэтай жа вёскі Вугольнікі, Андрэй і Сымон Пацэвічы, а таксама Ян Аленчык не пусцілі яе з гэтым ільном у сваю вёску, той лён гвалтам у яе забралі і там жа на полі спалілі, а ўчынілі гэта з прычыны наступнай: паміж нашымі сялянамі дагэтуль яшчэ захоўваецца даўні забабон ..., што ў у час святкавання Св. Юрыя, гэта значыць з 11 па 23 красавіка, нельга нікому даваць ані насіць лён, і тья, хто гэта робяць, не толькі прыносяць няшчасце сябе, але і цэлай вёсцы, куды лён будзе прынесены. А паколькі жонка заяўніка несл лён менавіта ў тья дні, абвінавачаныя лён забралі і спалілі на полі, чым прынеслі шкоду на 1 рубель 50 капеек. Прыстаў перадаў гэтую заяву ў ўправу воласці, якая 12 красавіка 1868 г. пад № 200 адказала, што заяўнік ... 1 рубель 50 капеек атрымаў.

*Пераклад
Леаніда Лаўрэнша.*

I.
Часта на вёсцы здарэцца, што калі нейкі хлопец "заорыцца" (гэта значыць запаліцца) да жаніцьбы, дык ані бацька, ані matka, ані крыж, ані свянцоная вада не могуць даць рады. Ажэніцца і ўсё. Здарэцца, што і стары палкі дзед "юрыцца" каля дзяўчат на смех і абурэнне людзям. Але яшчэ горш, калі жонка "юрлівая" (палкая), не мае яна паратунку, калі і пастарэе. "Юрлівы" - гэта, наогул, жывавы, гарачы, палкі, а "Юр'я" гэта, барані Божа, ніякае не свята, нічога рэлігійнага, толькі азначае чынасьць, абрад, як, напрыклад, сяўба, жніво, вяселле і г.д. Наш тутэйшы селянін які шануе ўсіх святых, "Юр'ю" не надае ніякага рэлігійнага значэння, а прызнае яго чымсьці зямляробчым, хатнім, свойскім і цалкам вольна распавядае:
*Два Юр'і, і абое - дурні:
Адзін галодны,
а другі халодны.*

У нашых вёсках два разы ў год святкуюцца Юр'і: увесну і ўвосень. Хто ведае, ці да нашага адвечнага Юр'я было прыстасавана святкаванне Св. Юрыя 23 красавіка і 30 кастрычніка (свята ксцэцэла Св. Юрыя ў Лідзе), ці гэта наша Юр'я прыстасавалася да гэтага святкавання. У даўніх тутэйшых календарых ў рубрыцы "Святы Рымскія згодна са старым календаром" гэтак і рубрыцы "Святы рускія" 23 красавіка нязменная заўсёды стаяла "Юры Пакутнік". Затое ў рубрыцы "згодна з новым календаром" стаіць свята Св. Войцэха. У пазнейшыя часы ў календары пачалі змяшчаць ў гэты дзень на першым месцы Св. Войцэха, а Св. Юрыя перасунулі на другое месца, паколькі віленскія календары давалі Св. Юрыю першанство і ставілі пасля яго Св. Войцэха на другое месца. Але пры канцы Св. Юры ўступіў і з некаторых календароў цалкам знік, фігуруючы адзіна ў алфавітным пераліку святых. Св. Войцэх, пражскі біскуп, чэх па нараджэнні і па біскупству, прызнаны за свайго.

У Лідскім павеце касцёлы ў Асава і Беліцы (а раней і ў Шчучыне) і царква ў Лідзе высвячаны ў ім'я Св. Юрыя Пакутніка і таксама ў касцёлах і алтарах ёсць алтары і абразы гэтага святога: рыцар з срэбнай зброяй на белым кані перамагае пякельнага цмока, за рыцарам з пажожна складзенымі рукамі стаіць панна ў кароне. Можна так калісьці ўяўлялі сабе Бога-Сонца які сваімі прамежнямі, абараняючы людзей забіваў пякельнае стварэнне - Зіму?

Так ці не так, але Св. Юры быў і застаўся на нашых землях вельмі папулярным святым, асабліва сярод вясковага люду: ён з'яўляецца вялікім абаронцам сялян і сельскай гаспадаркі (бо па-грэчку *Георгіос* - зямляроб), і агульным апекуном дамашняга быдла, і галоўным ворагам ваўкоў. Калісьці я меў час і цярплівасьць вывучыць метрычныя кнігі хростаў Лідскай Фары за 1665-

1795 гг. і падлічыў, што на кожны сто хлопцаў прыходзілася 15 Юрыяў (Ежы, Георгіяў). З гэтым імем канкурувала толькі ім'я Ян, бо Янаў на кожных 100 ахрышчаных хлопцаў было ажно 20! Што пяты - Ян і што сёмы Юры ... Зараз густ змяніўся, і Юркаў на вёсках меней, аднак культ Св. Юрыя квітнее нязменная.

Зараз Св. Юры і Юр'я фактычна ёсць днём пачатку зямляробчага года: з гэтага часу пачынаюцца сельскагаспадарчыя работы, час арэнды зямлі і найму работнікаў, выпасу быдла і г.д. Таму ў некаторых кутах нашай зямлі людзі лічаць гэты дзень за першы дзень вясны ў прыродзе.

II.
У віглійныя дні Св. Юрыя, калі чырвонае Сонца завісне над чорнай сцяной далёкага лесу, абгрэтыя за дзень шэрыя яшчэ лугі пакрываюцца сівымі туманамі, а ў кудрах і калюжынах адзавуцца меланхалічныя жабы, - вясковія спехам адзетыя ў свежыя блюзкі дзяўчаты, умытыя і прычэсаныя, збіраюцца на падворках. Тут, спачатку нясмела, а потым што раз галасней, што-раз весялей заспяваюць свежыя дзівочыя галасы. Гэта пяецца першая вясенняя песня - вітаюць Юр'ю - ці "клічуць вясну".
*Юр'я Бога клікала:
- Падай, Божа, ключыку
Адамкнуць зямліцу,
Выпусці расіцу,
На волікі вермячко,
На кароўкі малачко.*

*Грала сонейка, грала,
Ключыкі адкрала,
Месячык зышоў,
Ключыкі знайшоў ...*

Са спевамі выходзяць грамадкі дзяўчат на вуліцы - пад вокны тых "маладзічак", якія перад вялікім постамам павыходзілі замуж і ўжо не маюць права браць удзелу ў сённай забаве. Пад вокнамі сваіх былых "таварак" дзяўчаты спяваюць хорам:
*Маладая малодачка,
Выйдзі да нас на гулячку,
Вынясі нам сыра насок,
А не сыра - паясок,
А не паясок - то хлеба,
А не хлеба -
то хоць солі драбок ...*

Прыстойная і старанная "маладзічка" памятае пра гэты звычай і ўжо раней прыгатавала і сыру, і свежага хлеба, нярэдка тоўсты кавалак засоленана ўзімку сала, а калі-некалі і пляшку падсалоджанай гарэлкі.

Пасля гэтай песні выносіць яна на двор прыгатаваны на донцы пачастунак. Тут дзяўчаты сарамліва адварнуўшыся ад грамады, засланіўшы твары рукамі апусціўшы вочы пачнуць трохі з чаркі, набяруць жменю закускі і, усеўшыся ў радок на жардзяным плоціку, пачынаюць заядаць. Калі б, ратуі Божа, такая "маладзічка" "не пазнала б" дзяўчат і, не глядзячы на звычай, не толькі не пачаставала б суседак, але нават не выйшла б на двор і не

пераспаліла - заспявалі б для яе інакш:
*Каб ты лягла калодаю,
Каб цябе вязлі падводаю,
Дралі мяса крукамі,
Каб ты спавіла не дзіця,
а - вуся!*

Тым часам вясковія хлопцы закончылі сваю працу, яны таксама хутка ўмыліся, прычаліся, абудзілі ў боты і чыстыя кашулі і сабраліся грамадкамі на падворках. Слухаюць, дзе спяваюць дзяўчаты і адкуль пахне пачастункам, а потым паволі, так з неахвотай, пачынаюць сыходзіцца туды, дзе ёсць надзея на пажывіцца.

Калі дзяўчаты сядзяць сабе шнурамі на плоце, як лаптаўкі на дрэце, шчабечуць, спяваюць і заядаюць чымсьці смачным, на супрацьлеглым баку вуліцы, як згрэя варон плот абсядаюць хлопцы.

Раней, калі па вёсках была шмат "ажэрдаў" ці "пярэплётаў", гэта значыць высокіх платоў з папярэчнымі жэрдкамі для сушэння снапоў збожжа, дзяўчаты і хлопцы грамадзіліся на тья "ажэрды". Там спявалі і адтуль клікалі вясну. Дзяўчаты сядзячы на плоце пачынаюць звяргацца да хлопцаў, устаўляюць шпількі, патроху кпіць - то словамі, то спевам:
*Зышоў месячык над гумном,
Сядзяць хлопцы над ... ном,
Зышоў месячык над свіранам,
Сядзяць дзеўкі над сырам ...*

Хлопцы пачынаюць прасіць: "Дайце, дзяўчаты, нам пакаштаваць!". Але хто ж гэта жадае дзяліцца смачным кавалам! "А вы нам што дастаць?" - адклікаюцца дзяўчаты і пяюць далей:
*У нас крапіва пагалела,
Нашыя хлопцы згалелі.
На вуліцы крапіва купкамі,
Ходзяць дзяўчаты купкамі...*

Хлопцы таксама дастаюць адказваюць:
*За сялом на выгане,
Грызуць хлопцы цыбуліну.
Усім хлопцам па шматце,
А брахліваму Пятруку
на с...це ...*

На просьбу падзяліцца гарэлкай, спяваюць хлопцам:
*На двары карыта
Поўнае вады наліта.
Дзеўкі ногі памылі,
А хлопцы ваду выпілі.*

Тут раптам нейкі курносы падлетак, якому "яшчэ ўсё можна", тонкім галаском зацікавіцца:
*Сік! Сік! На дубнік,
Будзе хлопцам халаднік.
Сік! Сік! На лукно,
Будзе хлопцам талакно ...*

Дзяўчаты ў смех. Хлопцы кідаюцца лавіць смарка-тага ўрвіна. Дзяўчаты зрываюцца з палатка, падбягаюць да карыта з вадою і пачынаюць бараніцца, льючы ваду вёдрамі

Іркуцкія беларусы ў Магілёве

28 ліпеня на запросіны магілёўскага ТБМ да нас у госці завіталі сібірскія беларусы з Іркуцка - Алег Рудакоў і Воля Галанова. Спдар Алег трапіў у далёкі край з роднае Беларусі ў апошнія гады існавання СССР у якасці курсанта вайсковай вучэльні і застаўся там пасля яе заканчэння. З першых момантаў стварэння нашых незалежных краін ён пачаў гуртаваць вакол сябе беларускую суполку, здзівіўшыся вялікай колькасці этнічных беларускіх вёсак, якія былі заснаваны на

пачатку 20-га стагоддзя "сталыпінскімі" перасяленцамі ды захавалі багата звычайў і традыцый сваёй радзімы. Дзякуючы намаганням Алега Рудакова было створана шмат беларускіх аб'яднанняў, суполак, гурткоў, пачаліся шырока адзначацца народныя беларускія святы ды абрады.

Разам з Алегам Беларусь наведвала цудоўная і прыгожая дзяўчына Воля Галанова, кіраўніца клуба беларусаў Іркуцка "Крывічы". Продкі Волі патрапілі ў Сібір крыху пазней, у суворыя 30-я, і сярод іх ужо было не вельмі прынята (ды і небяспечна) распавядаць пра сваё ранейшае жыццё ды трымацца былых традыцый,

але ж нейкае ўнутранае пакліканне прывяло яе да беларускасці, заахваціла вывучыць родную мову, пачаць спяваць (і вельмі цудоўна) народныя песні, адраджаць беларускія абрады ды займацца вырабам народных строяў.

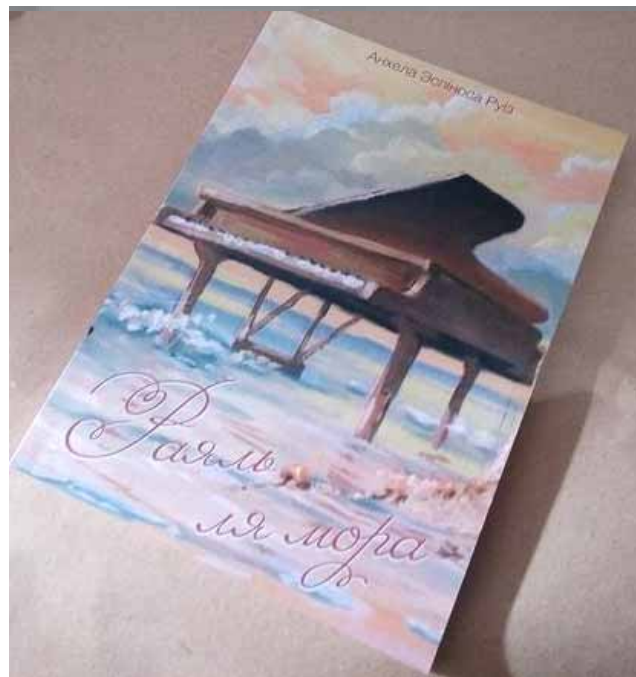
Вельмі займальна і з захапленнем распавялі госці гісторыі свайго беларускага жыцця, акалічнасці з'яўлення беларусаў у далёкіх і нязвыклых прасторах Сібіры, пра стварэнне беларускіх нацыянальных суполак у нашыя часы і адраджэнне ды падтрыманне традыцый нашых продкаў за тысячы вёрст ад Радзімы. Акрамя ўсяго, Алег і Воля - яшчэ і стваральнікі музычнага гурта

"Крывічы", які збірае і выконвае аўтэнтчныя спевы беларусаў, што захаваліся ў такіх амаль адасобленых мясцінах можа нават лепей, чым на Бацькаўшчыне, а некалькі песень праспявалі дуэтам.

Толькі самыя цёплыя пачуцці і светлыя ўражання атрымалі магілёўцы, якія прыйшлі на гэтую сустрэчу з сапраўднымі беларусамі далёкай і халоднай Сібіры. Дзякуй ім вялікі за падтрымку і аднаўленне нашай культурнай спадчыны, за трываласць надзеі, што Жыве Беларусь!

*Алесь Сабалеўскі,
Магілёў.*

Фота аўтара.

Іспанка, якая піша па-беларуску, выдала ў Менску зборнік вершаў

Мабыць, упершыню ў гісторыі нашай літаратуры з'яўляецца кніга іспанкі, якая піша па-беларуску. Ангела Эспіноса Руіз распавяла Еўрапейцы пра свой незвычайны зборнік вершаў "Раяль ля мора".

22-гадовая паэтка пачала пісаць вершы на іспанскай мове з 6 гадоў. Пазней у яе з'явіліся творы на англійскай і французскай. Цяпер ёсць нават адзін верш па-ўкраінску. Беларускую мову іспанка вывучае толькі з 2013 года.

На пытанне, чаму першая кніга выходзіць менавіта па-беларуску, Ангела адказвае так:

- Асоба і характар змяняюцца, калі ты пачынаеш пісаць вершы на іншай мове. І ў гэтай кніжцы я хачу адшукаць сябе па-беларуску. У гэтых вершах - частка мяне і маёй душы.

"Раяль ля мора" - гэта адлюстраванне яе асобы. Паэтка нарадзілася ў Малазе. Усё жыццё жыве побач з морам і з маленства грае на піяніна.

- Нават калі я пішу верлібрам, шукаю заўжды музыку ў вершах. Для мяне музыка - вельмі важная частка жыцця.

Ангела распавядае, што фармавалася на іспанскай

паэтычнай традыцыі, патрапіла пад уплыў французскага сімвалізму, і ў зборніку гэта вельмі лёгка заўважыць. Але калі пачынае пісаць па-беларуску, яе стыль змяняецца.

- Мне казалі, што ніхто так па-беларуску не піша, прынамсі, ніхто значны ў беларускай літаратуры. Я не магу сказаць, што мая паэзія бліжкая да іншай беларускай паэзіі, - характарызуе сваю творчасць Ангела.

Ангела шмат вывучала беларускую паэзію. З класікаў асабліва ёй падабаюцца Купала, Багдановіч, Геніюш. З больш сучаснай паэзіі - творы Барадулліна. Таксама падабаюцца вершы Міхаіла Баярына, Аляксея Арцёмава.

- Я лічу, што беларуская мова вельмі мілагучная і добрая для складання вершаў. Я гэта адразу заўважыла. Я ведаю недзе 9-10 моў. Ёсць мовы, на якіх я магу лёгка пісаць вершы, а ёсць, на якіх - не. А па-беларуску выходзіць вельмі натуральна.

Паэтка бачыць чытачамі сваёй кнігі людзей, якія шукаюць нешта новае. Яна адзначае, што яе паэзія - "крыху дзіўная".

- Я бачу жыццё сімваламі. Я пішу вельмі шчыра,

гэта для тых, каму прыемна чуць праўду ў літаратуры, - кажа дзяўчына.

Ангела Эспіноса Руіз пакуль не ведае, ці будзе перакладаць гэтыя вершы на іспанскую, "але ўжо шмат хто цікавіцца".

Літаратарка таксама перакладае беларускую паэзію на іспанскую мову. Сярод самых вядомых перакладаў - купалаўскія "Малітва", "Ворагам беларушчыны" і "Белая яблыня грому" Барадулліна.

Верш са зборніка "Раяль ля мора":

Горад

*Легенда абвяшчае,
што дзесьці ёсць горад,
Восенню золата і агню,
Дзе зіма разразае паветра,
як тысяча нажоў,
Пакідаючы кроплі крывы,
з якіх будуць расці кветкі
Вясны,
якая заўсёды спазняецца.*

*Горад,
які абмываецца ўспамінам
пра паўночнае мора
Ды старадаўнія сны.
Дзесьці ёсць горад,
дзе трэба прабачыць неба
За ягоную шэрасць,
за шчырасць.*

*Горад, куды ўсмішкі
ідуць на смерць,
Дзе хаваецца каханне
пад белай коўдрай,
А паэзія пад зямлёй.*

*Горад, які выжыў сто бітваў,
Верхам
на першабытным кані.
Горад, дзе, быць можа,
жыве той чалавек,
І губляецца сярод сумных,
чужых твараў у метро,
І адначасова бачыш,
і не бачыш.*

*Горад, дзе хтосьці
знаходзіць ішчасце...
А хтосьці, ну, не тое,
праўда, што ішчасце,
Але вельмі падобнае
адчуванне.
Гэтага дастаткова.*

*Зборнік вершаў "Раяль
ля мора" ад сёння можна на-
быць у кнігарні "Логвінаў".
euroradio.fm.*

"Будзьма!"

18 жніўня (панядзелак) адбудуцца заняткі гістарычнай школы з Алегам Трусавым

"Гісторыя ў падзеях і малюнках"

Пачатак - 18.00 гадзін.

Румянцава, 13.

Уваход вольны.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".
Газета падпісана да друку 3.08.2015 г. у 17.00. Замова № 2650.
Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес. - 8750 руб., 3 мес. - 26250 руб.

Кошт у розніцу: па дамоўленасці.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для поштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік**Рэдакцыйная калегія:**

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юля Бажок, Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў, Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://naszaslowa.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbn-mova.by/>
<http://nashaslova.mns.by/>